

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 25/2013 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 oktober 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 161/2013 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Ställningstagande

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (AjUU 16/2013 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- äldre regeringssekreterare Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- expert Mikko Räsänen, Finlands Näringsliv rf
- ekonomisk expert Joonas Rahkola, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Akava ry
- Företagarna i Finland
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Syftet med propositionen är att genomföra det krav på likabehandling i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa som förutsätts i direktivet om kombinerade tillstånd. I propositionen föreslås det att en tredjelandsmedborgare som har arbetat i Fin-

land under sin oavbrutna vistelse så att han eller hon har uppfyllt det arbetsvillkor som är en förutsättning för erhållande av arbetslöshetsdagpenning ska ha rätt till arbetslöshetsdagpenning när vistelsen i Finland fortgår, även om personen i fråga inte anses vara bosatt i Finland.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Propositionen är en del av en större helhet där syftet är att genomföra Europeiska unionens direktiv om kombinerade tillstånd. De lagändringar som genomförandet av direktivet förutsätter är fördelade över tre olika propositioner. Inrikesministeriet har berett en proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 139/2013 rd), i vilken föreslås ändringar som följer av kravet på likabehandling av utländska anställda i folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård, barnbidragslagen och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Dessutom har regeringen lämnat en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet och sjukförsäkringslagen. (RP 198/2013 rd). Utskottet har i sitt utlåtande ShUU 21/2013 rd till förvaltningsutskottet om propositionen RP 139/2013 rd konstaterat att det för en bättre helhetsbild och för behandlingen i riksdagen hade varit lämpligare att riksdagen hade fått alla ändringar i de sociala trygghetssystemen, inklusive det nu aktuella förslaget om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, i en proposition.

Medborgare i länder utanför EU och EES har hittills fått rätt till utkomstskydd för arbetslösa om han eller hon kan anses vara bosatt i Finland. Direktivet om kombinerade tillstånd förutsätter att en tredjelandsmedborgare i fråga om arbetslöshetsdagpenning ska behandlas lika som de som är bosatt i landet, om han eller hon har anställning i minst sex månader och därefter är registrerad som arbetslös arbetssökande. I propositionen föreslås det att en person som inte är finsk medborgare och under sin oavbrutna vistelse har varit anställd i sex månader och är arbetslös arbetssökande ska ha rätt till arbetslöshetsdagpenning när vistelsen i Finland fortgår, även om personen i fråga inte anses vara bosatt i Finland. För att bli registrerad som arbetslös arbetssökande förutsätts dock att den sökande har ett gällande uppehållstillstånd som ger rätt att arbeta och att tillståndet inte är förenat med några

begränsningar som gäller arbetsgivaren. Rätten att arbeta är kopplad till uppehållstillståndet, och när tillståndet går ut upphör också arbetssökandet och rätten till utkomststöd för arbetslösa.

Regeringen har enligt propositionen uppskattat att utvidgningen av rätten till utkomststöd till följd av genomförandet av direktivet om kombinerade tillstånd kommer att gälla mycket få av de några tusen anställda som omfattas av direktivet. Direktivet gäller till exempel inte utsända arbetstagare eller säsonganställda. Enligt arbets- och näringsministeriet uppskattning får några tiotals personer per år rätt till utkomststöd för arbetslösa. Eftersom rätten till utkomststöd för arbetslösa numera uppstår efter ett års boende i Finland, medför inte förkortningen till sex månader någon nämnvärd kostnadsökning för staten. I fråga om arbetsmarknadsstödet bibehålls kravet på stadigvarande boende i Finland enligt lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet.

Utskottet poängterar att direktivet inte i något hänseende ändrar myndigheternas nuvarande prövningsrätt när de beviljar uppehålls- eller arbetstillstånd. Till exempel kommer arbets- och näringsbyråerna fortfarande att göra en prövning av arbetskraftstillgången vid ansökningar om uppehållstillstånd. Det är trots det viktigt att följa med om den utländska arbetskraft som vistas tillfälligt i landet i ökande grad registrerar sig som arbetslösa. För att förebygga missbruk gäller det likaså att kontrollera anställningarna och den faktiska lönen för dem som fått uppehållstillstånd för arbete.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet noterar i sitt utlåtande att statistiken över de utländska anställda som vistas tillfälligt i Finland och över deras arbete är bristfällig, vilket bland annat innebär att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna är svagt underbyggd. Social- och hälsovårdsutskottet instämmer i arbetslivs- och jämställdhetsutskottets ståndpunkt att statistiken om utländsk arbetskraft utvecklas skyndsamt.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 3 december 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Johanna Jurva /saf
Laila Koskela /saf
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /saml

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Hanna Mäntylä /saf
Annika Saarikko /cent
Hanna Tainio /sd
Anu Urpalainen /saml
Anu Vehviläinen /cent
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Direktivet om kombinerade tillstånd sätts i kraft genom tre propositioner, dvs. regeringens proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 139/2013 rd), regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet och sjukförsäkringslagen (RP 198/2013 rd) och den nu aktuella propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Vi sannfinländare ställer oss avvisande till genomförandet av direktivet om kombinerade tillstånd och de propositioner som ansluter till genomförandet.

Propositionen öppnar upp det finländska utkomstskyddet för personer från tredjeländer trots att de inte kan anses vara bosatta här. Genom direktivet har tredjelandsmedborgare rätt till arbetslöshetsdagpenning, om de har varit anställda i minst sex månader och därefter registrerat sig som arbetslösa arbetssökande, trots att de inte bor i Finland. Sannfinländarna godkänner inte att det finländska utkomstskyddet för arbetslösa öppnas på dessa grunder.

Det har uppskattats att propositionen har små ekonomiska konsekvenser, men Sannfinländarna vill påpeka att det är frågan om endast en del av genomförandet av direktivet och öppnandet av den sociala tryggheten. Eftersom det rör sig om bara en del av ändringarna i lagstiftningen om den sociala tryggheten kommer de sammanlagda konsekvenserna av ändringarna att äventyra den finländska bosättningsbaserade sociala tryggheten och bärkraften för vårt system för social trygghet. Konsekvenserna av propositionerna måste bedömas sammantagna.

Sannfinländarna anser att konsekvenserna av propositionen tillsammans med de andra anslutande propositionerna inte har bedömts tillräckligt och att genomförandet av direktivet om kombinerade tillstånd inte har beretts tillräck-

ligt grundligt. Vi vill också påpeka att socialpolitiken hör till medlemsstaternas befogenheter och att EU-fördragen inte har ändrats på den punkten. Utöver den nu aktuella propositionen finns det en hel andra propositioner genom vilka regeringen raserar vårt bosättningsbaserade sociala trygghetssystem. Vi kan inte acceptera den utvecklingstrenden.

Genomförandet av direktivet kan på sikt medföra att fler söker sig till Finland för att försöka utnyttja de högkvalitativa sociala förmånerna och tjänsterna. Det kommer oundvikligen att ge såväl direkta som indirekta effekter. De direkta effekterna följer av det ökande antalet utlänningsar som har rätt till och faktiskt utnyttjar de bosättningsbaserade förmånerna och hälso- och sjukvårdstjänsterna. Eftersom socialtjänsten och vårt systemet för social trygghet redan nu är hotas av kraftiga sparåtgärder ser vi inte det förnuftiga i att genom direktivet också ge utländska anställda rätt till tjänsterna.

Dessutom är vi verkligen oroliga för att det uppstår en marknad för billig arbetskraft i Finland, om propositionerna godkänns. I ett läge där Finland kämpar med allvarliga sysselsättningsproblem och ungdomsarbetslösheten håller på att bli ett stort strukturellt problem ser vi det som oskäligt att göra det lättare att engagera billig arbetskraft. Det är väl känt att det också inom EU ställvis råder massarbetslöshet och att det medfört problem av många slag. Den djupa fattigdomen ökar, vilket ofrånkomligen ökar trycket på den finländska sociala tryggheten, i synnerhet om den öppnas upp för personer från tredjeländer och om vår bosättningsbaserade sociala trygghet raseras.

Det har i propositionerna uppskattats att ändringarna som mest berör några tusen personer. Utifrån uppgifter från andra EU-länder anser vi att dessa uppskattningar är orealistiska. Vi menar därför att regeringen borde ha kontrollerat hur trenden ser ut i fråga om erfarenheter och kostnader i andra EU-länder.

Förslaget

Vi föreslår

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 3 december 2013

Hanna Mäntylä /saf
Johanna Jurva /saf
Laila Koskela /saf